

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

ผลจากการศึกษาวิจัยความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และปัญหาของสภาตำบลซึ่งมีสมมติฐาน 3 ประการ คือ

1. สมาชิกสภาตำบล จะให้ความสำคัญในความรู้ความเข้าใจในบทบาทอำนาจหน้าที่และปัญหาของสภาตำบลที่แตกต่างกัน สืบเนื่องจากประสบการณ์ภูมิหลังและความตั้งใจ เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาตำบลแต่ละคน

2. สภาตำบลยังขาดปัจจัยที่ทำให้สามารถบริหารงานได้เองหลายอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาท อำนาจหน้าที่และปัญหาของสภาตำบล

3. การขาดความรู้ความเข้าใจของสมาชิกสภาตำบล ทำให้การบริหารงานขาดประสิทธิภาพเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานในฐานะนิติบุคคล

สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ต่อสมมติฐานที่ 1 กรณีภูมิหลังที่มาของสมาชิกสภาตำบลพบว่าสมาชิกสภาตำบลโดยตำแหน่ง ซึ่งได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและแพทย์ประจำตำบลจะมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสภาตำบลมากกว่าสมาชิกสภาตำบลโดยการเลือกตั้ง โดยสมาชิกสภาตำบลโดยตำแหน่งจะมีความรู้ในระดับสูง (ร้อยละ 81.5) ส่วนสมาชิกสภาตำบลโดยการเลือกตั้งจะมีความรู้ในระดับต่ำ (ร้อยละ 53.6) ในขณะที่ค่าเฉลี่ยระดับความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาตำบลจะอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 68.3) ซึ่งเหตุผลก็เนื่องมาจากสมาชิกสภาตำบลโดยตำแหน่ง

มักมีพื้นฐานการบริหารงานในระดับตำบลมาแล้วในตำแหน่ง กำนัน ผู้ใหญ่บ้านหรือแพทย์ประจำตำบล ซึ่งเป็นตำแหน่งที่ราษฎรในหมู่บ้าน ตำบล ได้เลือกขึ้นมาเพื่อเป็นหัวหน้าปกครองหมู่บ้านตำบล จึงมักเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและได้รับการยอมรับจากราษฎรทั้งปวง อีกประการหนึ่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่ก็ยังเป็นกลุ่มที่มีวาระการดำรงตำแหน่งจนถึงอายุ 60 ปี จึงสามารถสร้างสมความรู้และประสบการณ์ในการบริหารงานในระดับตำบลได้อย่างต่อเนื่อง ในขณะที่สมาชิกสภาตำบลโดยการเลือกตั้งจะอยู่กันเป็นวาระคราวละ 4 ปี จึงขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติงานและสมาชิกสภาตำบลส่วนใหญ่ เป็นบุคคลเดิมที่เลือกตั้งมาตั้งแต่กฎหมายเดิม คือประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 326 ซึ่งให้บทบาท อำนาจหน้าที่ของสภาตำบลและสมาชิกสภาตำบลค่อนข้างน้อย บุคคลที่สมัครและได้รับเลือกตั้งเข้ามาเป็นสมาชิกสภาตำบลโดยการเลือกตั้งในขณะนั้น (กรรมการสภาตำบลผู้ทรงคุณวุฒิเดิม) จึงมีการแข่งขันน้อยและมีได้มีการกลั่นกรองโดยประชาชนในหมู่บ้านเท่าที่ควร ดังจะเห็นจากข้อมูลเชิงลึกที่ได้จากการสัมภาษณ์ ซึ่งสมาชิกสภาตำบลโดยการเลือกตั้งหลายคนมิได้มีความตั้งใจที่เข้ามาทำหน้าที่เพียงแต่เป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง และข้อมูลย้อนหลังในช่วงนั้นปรากฏว่า มีหลายหมู่บ้านที่มีได้มีการเลือกตั้งกรรมการสภาตำบลผู้ทรงคุณวุฒิตามกำหนดเวลา หรือเมื่อเลือกตั้งก็มีสมัครเท่ากับจำนวนที่ต้องการคือหมู่บ้านละ 1 คนเสมอ ทำให้เห็นว่าบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาตำบลซึ่งมาจากการเลือกตั้ง (กรรมการสภาตำบลผู้ทรงคุณวุฒิ) ในช่วงนั้นมีน้อยมากส่งผลให้ความรู้ความเข้าใจจึงน้อยด้วยเช่นกัน

แต่อย่างไรก็ตามจากบทบาท อำนาจหน้าที่ของสภาตำบลตามกฎหมายฉบับปัจจุบันที่ทำให้สภาตำบลมีความสามารถในการบริหารงานโดยตนเอง ได้อย่างมีอิสระและมีงบประมาณมากพอสมควร คาดว่าจะทำให้ประชาชนมีความสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานกับสภาตำบล โดยสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลเพิ่มมากขึ้น และประชาชนจะให้ความสนใจในการกลั่นกรองโดยกระบวนการ

เลือกตั้งมากขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้จึงเชื่อได้ว่าในอนาคตต่อไป สมาชิกสภาตำบลโดยการเลือกตั้งจะเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสภาตำบลไม่แพ้สมาชิกสภาตำบลโดยตำแหน่งเลย

2. ส่วนความรู้ความเข้าใจในปัญหาของสภาตำบล ทั้งสมาชิกสภาตำบลโดยตำแหน่งและโดยการเลือกตั้ง จะมีความรู้ความเข้าใจที่ไม่แตกต่างกัน คือมีในระดับมากถึงมากที่สุดเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจากไม่ว่าจะเป็นสมาชิกโดยตำแหน่งและโดยการเลือกตั้งต่างก็เป็นตัวแทนที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนในหมู่บ้าน (กำนัน-ผู้ใหญ่บ้านต่างก็เป็นตัวแทนที่ราษฎรเลือกกันขึ้นมา) ดังนั้นจึงไม่น่าแปลกที่สมาชิกสภาตำบลทั้งที่มาโดยตำแหน่งและโดยการเลือกตั้งจะไม่มี ความแตกต่างกันในระดับความรู้เรื่องปัญหาของสภาตำบล

3. กรณีภูมิหลังประสบการณ์การดำรงตำแหน่งนั้น สมาชิกสภาตำบลที่มีประสบการณ์การดำรงตำแหน่งแตกต่างกันก็จะมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสภาตำบลแตกต่างกันไปด้วย โดยสมาชิกสภาตำบลที่มีประสบการณ์การดำรงตำแหน่งปานกลาง (6-15 ปี) จะเป็นกลุ่มที่มีระดับความรู้ความเข้าใจมากกว่ากลุ่มอื่น (ด้วยเหตุผลที่ได้อธิบายมาแล้วตามตารางที่ 48) อย่างไรก็ตามความแตกต่างที่เกิดจากภูมิหลังประสบการณ์การดำรงตำแหน่งนี้จะมีไม่มากนัก กล่าวคือสมาชิกสภาตำบลที่มีประสบการณ์การดำรงตำแหน่งที่แตกต่างกันทั้ง 3 กลุ่มคือ กลุ่มประสบการณ์มาก กลุ่มประสบการณ์ปานกลาง และกลุ่มประสบการณ์น้อย ต่างมีระดับความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสภาตำบลในระดับปานกลางเหมือนกัน คือ ร้อยละ 65.9 ร้อยละ 71.8 และร้อยละ 62 ตามลำดับ จึงอาจกล่าวได้ว่าในระยะต่อไประดับความรู้ความเข้าใจของสมาชิกสภาตำบลเมื่อดูตามประสบการณ์การดำรงตำแหน่งแล้วจะต้องเปลี่ยนไป เพราะเหตุผลตามที่ได้อธิบายไว้ตามตารางที่ 48

เป็นเหตุผลที่เกิดจากช่วงการเปลี่ยนแปลงสภาตำบลตามกฎหมายใหม่คือ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ทำให้สภาตำบลมีการเปลี่ยนแปลงด้านบทบาทอำนาจหน้าที่มากพอสมควร แต่เมื่อผ่านระยะเวลาไปช่วงหนึ่งที่ทำให้สภาตำบลที่เป็นนิติบุคคลเป็นที่แพร่หลายและเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป ระดับการเรียนรู้ของสมาชิกสภาตำบลที่มีประสบการณ์การดำรงตำแหน่งที่แตกต่างกันก็ยังไม่สามารถใช้เหตุผลเดิมมาอธิบายได้อีกต่อไป จึงเชื่อว่าแนวโน้มต่อไปสมาชิกสภาตำบลกลุ่มที่มีประสบการณ์การดำรงตำแหน่งมาก (ซึ่งเลื่อนไหลไปจากกลุ่มที่มีประสบการณ์ปานกลางในขณะนี้) จะเป็นกลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสภาตำบลสูงกว่ากลุ่มอื่น และเรียงลำดับลงไปในกลุ่มประสบการณ์ปานกลางและน้อยตามลำดับ

4. สำหรับความรู้ความเข้าใจในปัญหาของสภาตำบล จะไม่มีความแตกต่างกันในระดับความรู้ความเข้าใจของสมาชิกสภาตำบลที่มีความแตกต่างกันในเรื่องประสบการณ์การดำรงตำแหน่งทั้ง 3 กลุ่ม กล่าวคือส่วนใหญ่จะมีระดับความเข้าใจในระดับมากถึงมากที่สุด รองลงมาคือระดับปานกลางและน้อยตามลำดับ

5. ต่อสมมติฐานที่ 2 การศึกษาวิจัยพบว่าสมาชิกสภาตำบลส่วนใหญ่ มีความเห็นว่า สภาตำบลยังขาดปัจจัยที่ทำให้สามารถบริหารงานได้เองอย่างเต็มที่ใน 2 เรื่อง คือรายได้ของสภาตำบลและระดับความรู้ความเข้าใจของสมาชิกสภาตำบลส่วนปัจจัยอื่น ๆ เช่น ความอิสระตามอำนาจหน้าที่ และการมีส่วนร่วมหรือส่วนสนับสนุนของประชาชน สภาตำบลมีความพร้อมในระดับปานกลาง นอกจากนี้สมาชิกสภาตำบลยังเห็นว่าปัจจัยในเรื่องรายได้ของสภาตำบลและระดับความรู้ความเข้าใจของสมาชิกสภาตำบลยังเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญ หรือมีผลต่อความสามารถในการบริหารงานของสภาตำบลเป็นลำดับแรกอีกด้วย

6. ต่อสมมติฐานที่ 3 การศึกษาวิจัยพบว่าแม้สมาชิกสภาตำบลจะเห็นว่าปัจจุบันระดับความรู้ความเข้าใจของสมาชิกสภาตำบลจะมีผลต่อความสามารถในการบริหารงานของสภาตำบลและสภาตำบลยังขาดปัจจัยความพร้อมในเรื่องนี้ แต่ผลจากการศึกษาบทบาทที่เป็นจริง โดยการทดสอบระดับความรู้ของสมาชิกสภาตำบล และการวัดแบบลำดับขั้น (interval scale) พบว่าสมาชิกสภาตำบลมีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง (ร้อยละ 68.3) และจากการศึกษาวิเคราะห์ต่อไปในบทที่แล้ว พบว่าระดับความรู้ความเข้าใจของสมาชิกสภาตำบลดังกล่าวมิได้มีผลจนทำให้สภาตำบลขาดประสิทธิภาพในการบริหารงานแต่อย่างใด แสดงให้เห็นว่าเนื้อหาหรือบทบาทที่เป็นจริงของความรู้ความเข้าใจของสมาชิกสภาตำบลจะมีอยู่ในระดับปานกลาง และไม่ใช่อุปสรรคต่อการดำเนินงานในฐานะนิติบุคคล หรือทำให้การบริหารงานขาดประสิทธิภาพแต่อย่างใด แต่อย่างไรก็ตามสมาชิกสภาตำบลยังมีความเห็นว่าคุณความรู้ความเข้าใจในระดับดังกล่าวนี้ ยังไม่เพียงพอแก่การบริหารงาน แสดงว่าสมาชิกสภาตำบลต่างมีความกระตือรือร้นที่จะเพิ่มเติมความรู้ความเข้าใจในของตนให้เพิ่มยิ่งขึ้น เพื่อให้สามารถบริหารงานของสภาตำบลตามกฎหมายใหม่ให้เป็นไปอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

นอกจากข้อสรุปผลการศึกษาดังกล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น ผู้วิจัยมี

ข้อสังเกตบางประการต่อผลการศึกษาดังกล่าวคือ

1. เนื่องจากสภาตำบลตามกฎหมายฉบับใหม่ได้เพิ่มอำนาจหน้าที่ของสภาตำบลให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ

1) อำนาจหน้าที่ทั่วไปตามมาตรา 22 ซึ่งคล้ายคลึงกับสภาตำบลตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 326

2) อำนาจหน้าที่ใหม่ได้แก่กิจการที่อาจดำเนินการรวม 6 กิจการ เช่น จัดให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำทางบก เป็นต้น

การศึกษาวิจัยพบว่าสมาชิกสภาตำบลมีความรู้ความเข้าใจในอำนาจหน้าที่ใหม่น้อยมาก (ร้อยละ 50.2) ซึ่งค่อนข้างจะเป็นเรื่องอันตรายหากสภาตำบลไปดำเนินการใด ๆ ที่อยู่นอกเหนือจากอำนาจหน้าที่ของตนซึ่งเป็นการผิดกฎหมาย ทำให้สภาตำบลซึ่งเป็นนิติบุคคล นอกจากต้องรับผิดชอบทางแพ่งต่อความเสียหายหรือการละเมิดที่อาจเกิดขึ้น แล้วหากการดำเนินการนั้นเกิดจากความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือเกิดโดยเจตนาทุจริต ผู้ปฏิบัติงานได้แก่ สมาชิกสภาตำบลอาจต้องได้รับโทษทางอาญา ในฐานะเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาได้ด้วย จึงควรที่สมาชิกสภาตำบลจะได้ให้ความสนใจในการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจ ในอำนาจหน้าที่ของสภาตำบลให้เป็นอย่างดี

2. รายได้ของสภาตำบลก็เช่นกัน แม้ว่ากฎหมายใหม่จะกำหนดฐานรายได้และเพดานรายได้ของสภาตำบลให้กว้างและสูงขึ้น ทำให้สภาตำบลมีรายได้ใหม่มากมาย เช่น ภาษีสุรา สรรพสามิต ภาษีรถยนต์และล้อเลื่อน เป็นต้น แต่เนื่องจากสภาตำบลไม่ใช่หน่วยการปกครองท้องถิ่น จึงไม่มีความสามารถจัดเก็บภาษีอากรของตนเอง รายได้ของสภาตำบลดังกล่าวจึงต้องพึ่งพิงความสามารถในการจัดเก็บของหน่วยงานอื่นเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามสภาตำบลยังสามารถหารายได้ของตนเองได้ ในฐานะที่เป็นนิติบุคคลเพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นตัวของตัวเอง จึงควร "คิดเป็น" ด้วยตนเอง เช่น รายได้จากทรัพย์สิน หรือรายได้จากสาธารณูปโภค เป็นต้น จึงควรมีการส่งเสริมให้สภาตำบลได้มีความรู้ความเข้าใจและมีบทบาทในเรื่องนี้เพื่อเป็นการฝึกในการปกครองตนเอง บริหารตนเองมิใช่จะรอรับแต่รายได้ที่ผู้อื่นจัดเก็บให้แต่เพียงอย่างเดียว

3. สมาชิกสภาตำบลถึงร้อยละ 88.9 เคยผ่านการฝึกอบรมมาแล้ว แต่จากการสัมภาษณ์ สมาชิกสภาตำบลได้รับความรู้ความเข้าใจจากการฝึกอบรมค่อนข้างน้อยมากเนื่องจาก จำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละครั้งจำนวนมาก และระยะเวลา

ที่ใช้ก็เพียงวันเดียว หากเทียบกับจำนวนเนื้อหาที่ผู้จัดต้องการแล้วจะเห็นว่า เป็นการ ยึดเยี่ยจนเกินไป ดังนั้นสมาชิกสภาตำบลจึงเห็นว่าน่าจะมีการฝึกอบรมให้ความรู้แก่ สมาชิกสภาตำบลอย่างต่อเนื่อง และเป็นกลุ่มย่อย ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฝึกอบรม ระหว่างปฏิบัติงาน เพื่อชี้แนะข้อปฏิบัติต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นการช่วยให้สมาชิกสภาตำบล ได้รับความรู้ ความเข้าใจ ในการบริหารงานและสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง

ข้อเสนอแนะ

1. เนื่องจากในปัจจุบัน สภาตำบลได้รับการปรับปรุงให้มีฐานะเป็น นิติบุคคล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งการปรับปรุงสภาตำบลตามกฎหมายฉบับนี้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นอย่างมาก หมาย สำหรับสภาตำบล อาทิเช่น

1. มีอำนาจหน้าที่ ชัดเจนและเพิ่มมากขึ้น
2. มีฐานะรายได้และเพดานรายได้ มากและสูงขึ้น
3. ทำนิติกรรมได้ด้วยตนเอง
4. เป็นเจ้าของทรัพย์สินได้ และหาประโยชน์จากทรัพย์สินของ ตนเองได้
5. จัดทำงบประมาณของตนเองได้โดยอิสระ
6. มีลูกจ้างเป็นพนักงานของตนเอง
7. มีแผนพัฒนาเป็นของตนเอง

ฯลฯ

ดังนั้น ภารกิจที่สำคัญที่จะต้องดำเนินการต่อสภาตำบลคือ การให้ ความรู้ความเข้าใจแก่สมาชิกสภาตำบล เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานตามภารกิจ อำนาจ หน้าที่และความรับผิดชอบใหม่ ๆ เหล่านี้ได้อย่างสมบูรณ์และสมาชิกสภาตำบลเอง ก็แสดงความคิดเห็นว่า ตนเองยังมีความรู้ความเข้าใจที่ไม่เพียงพอต่อเรื่องราวใหม่ ๆ

ซึ่งได้แก่ กฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ ข้อนบังคับต่าง ๆ จึงควรที่ผู้เกี่ยวข้องจะได้ระดมสรรพกำลังในการสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่สมาชิกสภาตำบล ไม่ว่าจะ เป็นในรูปของการฝึกอบรม การจัดทำคู่มือแนวการปฏิบัติงาน การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่นวีดิทัศน์ หรือเทปเสียง เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฝึกอบรมควรเน้นที่เนื้อหาและความรู้ความเข้าใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม มากกว่าพิธีการหรือจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรม หากเป็นได้ควรจัดทำในลักษณะของการฝึกปฏิบัติเพื่อให้สมาชิกสภาตำบลมีความเข้าใจในการปฏิบัติงานอย่างแท้จริง

2. แม้ว่าสภาตำบลที่ได้รับการปรับปรุงตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 จะทำให้สภาตำบลมีขีดความสามารถในการบริหารงานและแก้ไขปัญหาของประชาชนในตำบล พร้อมทั้งเป็นโรงเรียนฝึกหัดการปกครองตนเองในระบอบประชาธิปไตยได้เป็นอย่างดี แต่กฎหมายฉบับเดียวกันนี้ก็กำหนดจุดสิ้นสุดของสภาตำบลไว้ด้วย คือการยกฐานะขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบใหม่ โดยมีหลักเกณฑ์เพียงประการเดียวว่า สภาตำบลมีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุน 3 ปีซ้อนหลังเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท ซึ่งปัจจุบันได้มีการยกฐานะสภาตำบลขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลไปแล้ว 2,760 แห่ง เหลือเป็นสภาตำบล 4,201 แห่ง และคาดว่าจากหลักเกณฑ์การยกฐานะเรื่องรายได้ 150,000 บาทนี้ จะทำให้ในปี 2541 ทุกสภาตำบลจะได้รับการยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมด ทำให้ไม่มีสภาตำบลเหลืออยู่อีกเลย เป็นการสิ้นสุดรูปแบบสภาตำบลโดยปริยาย

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่น ซึ่งหมายถึง องค์การที่มีอาณาเขตที่แน่นอน มีประชากรตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ มีอำนาจการ ปกครองของตนเอง มีการบริหารการคลังของตนเอง และมีสภาท้องถิ่นที่มีสมาชิกที่มา จากการเลือกตั้งจากประชาชน หรืออีกนัยหนึ่ง หมายถึง การปกครองส่วนหนึ่ง ของประเทศซึ่งมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม อำนาจอิสระใน การปฏิบัติหน้าที่ของท้องถิ่นจะต้องไม่มากจนกระทบกระทั่งต่ออำนาจอธิปไตยของรัฐ เพราะองค์การปกครองท้องถิ่น มิใช่เป็นชุมชนที่มีอำนาจอธิปไตย ดังนั้นการจะยก สถานะชุมชนใดขึ้นเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นได้นั้นน่าจะมีองค์ประกอบหลายๆ อย่าง ประกอบกันไป ซึ่งองค์ประกอบเหล่านั้นเป็นสิ่งที่ยืนยันถึงความพร้อมของชุมชนที่จะเป็น หน่วยการปกครองท้องถิ่น เช่น รายได้ที่เลี้ยงตนเองและเพียงพอกับรายจ่ายที่จะเกิด ขึ้นจากการบริหาร จำนวนประชากรและความหนาแน่นที่จะแสดงถึงความเป็นเมือง ของชุมชน หรือความเห็นชอบของประชาชนซึ่งเป็นหลักการขั้นพื้นฐานในระบอบ ประชาธิปไตย แต่การยกฐานะสภาตำบลขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล โดยดู หลักเกณฑ์รายได้เพียงอย่างเดียวและเป็นรายได้ค่อนข้างน้อยคือเพียง 150,000/ปี จึงไม่น่าจะเพียงพอ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะให้มีการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ ให้ชัดเจนว่า รูปแบบสภาตำบลที่เป็นนิติบุคคลมีความเหมาะสมกับสภาพชุมชนชนบทไทย น้อยกว่า การเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเพียงใด และในการยกฐานะสภาตำบล(นิติบุคคล) เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล หลักเกณฑ์ที่เป็นอยู่มีความเหมาะสม เพียงพอ หรือ สอดคล้องกับเจตนารมณ์ในการปกครองตนเองในระบอบประชาธิปไตยเพียงใด ทั้งนี้ และทั้งนี้ก็เพื่อให้ประชาชนในชุมชนระดับตำบล ได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีวิถีชีวิตที่เป็น ประชาธิปไตย อันจะส่งผลให้ประเทศชาติมีความเจริญรุ่งเรืองสืบไป